

Wstęp

Kolejny, czwarty już tom wielotomowego wydawnictwa Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zawiera, analogicznie jak poprzednie, teksty historyczne na temat wybranych zagadnień z okresu wszystkich epok: od najstarszych po współczesne. Całość składa się z 12 artykułów, z czego dwa dotyczą okresu starożytnego Rzymu, trzy – średniowiecza, dwa – wieków nowożytnych, oraz pięć – historii najnowszej. Autorami tekstów są historycy z różnych współpracujących ze sobą ośrodków uniwersyteckich: Bańskiej Bystrzycy (Słowacja), Katowic i Wrocławia.

Tom otwiera artykuł Norberta Rogosza o sprawie intercesji G. Skrybniusza Kuriona. Dotyczy on jednostkowego wydarzenia, ale dobrze oddającego klimat obrad senatu rzymskiego. Jest to studium o charakterze źródłoznawczym, odzwierciedlające zarazem zróżnicowane poglądy historyków na omawianą kwestię. Czasów Cesarstwa Rzymskiego dotyczy również artykuł Agaty Kluczek, lecz omawia on szerszy problem. Naświetla on rolę pieniądza jako środka propagandy ideologicznej, szeroko wykorzystywanego przez ówczesnych władców. Autorka bardzo wnikliwie prześledziła kolejne emisje monet i zinterpretowała je pod tym kątem.

W okres średniowiecza wprowadza Czytelnika szkic Marka Wójcika. Opisuje on niewielki epizod z dziejów kancelarii książąt opolskich i raciborskich – analizuje raz jeszcze wciąż dyskusyjny w historiografii polskiej problem daty wystawienia testamentu przez księcia opolsko-raciborskiego Mieszka II. Artykuł ten stanowi dobry przykład trudności natury źródłowej i interpretacyjnej, z jakimi muszą zmagać się badacze tej epoki. Typowo źródłowy charakter ma również kolejny tekst, autorstwa Mieczysławy Chmielewskiej, który oprócz opisu kilkunastu pieczęci książęcej zawiera obszernie teksty dokumentów znajdujących się w archiwach Wrocławia i Jeleniej Góry. Schyłku średniowiecza i początków czasów nowożytnych dotyczy artykuł Idziego

Panica, prezentujący dzieje kariery rodziny Rudzkich w księstwie cieszyńskim. Ma on dwie warstwy poznawcze: merytoryczną oraz źródłową.

Okres nowożytny reprezentują dwa teksty: Jacka Kaniewskiego oraz Dariusza Rolnika. Pierwszy z nich to interesujący przyczynek do badań nad uzbrojeniem ówczesnej armii polskiej a zarazem przykład analizy oryginalnego źródła. Do ostatnich lat istnienia I Rzeczypospolitej odnosi się również kolejny tekst, który prezentuje kwestię walki o suwerenność Rzeczypospolitej w świadomości i działalności polskich emigrantów politycznych w pierwszych miesiącach 1793 roku.

Serię artykułów z okresu XX wieku otwiera tekst Zbigniewa Hojki, prezentujący postać zapomnianego współcześnie pedagoga, językoznawcy, historyka i tłumacza Jana Wyplera, żyjącego i działającego na Górnym Śląsku w latach 1890–1965. Jacek Kurek z kolei analizuje i ocenia wartość pisma „Wiadomości Parafialne z Wielkich Hajduk”, które wychodziło w latach 1929–1939, jako źródła historycznego. W następnym artykule Maria Wanda Wanatowicz podejmuje bardzo trudny problem, uzewnętrzniający się na Górnym Śląsku od drugiej połowy XIX wieku, który „odżył” ponownie po przełomie politycznym 1989 roku – istnienie na tym obszarze ludności nie mającej do końca skryształizowanej świadomości narodowej. Autorka w swoich rozważaniach skupia się na latach 1922–1939, kiedy to o tej kwestii mówiono publicznie, często i otwarcie, w odniesieniu do której polskie i niemieckie środowiska zajmowały różne stanowiska. Studium, zgodnie z tytułem, koncentruje się przede wszystkim na niemieckim postrzeganiu tego problemu, mniej znanemu polskiemu Czytelnikowi. Do początków PRL-u odnosi się artykuł Doroty Malczewskiej-Pawelec. Autorka analizuje w nim wspomnienia siedmiu przedstawicieli ówczesnego polskiego establishmentu komunistycznego (Jakuba Bermiana, Edwarda Ochaba, Wiktora Kłosiewicza, Romana Werfla, Leona Chajna, Stefana Staszewskiego, Julii Mincowej) i stara się odczytać motywacje postaw politycznych tych postaci. Całość tomu zamyka artykuł słowackiego historyka Vladimira Varinskigo, poświęcony również okresowi totalitaryzmu stalinowskiego, lecz na terenie Słowacji.

Czwarty tom – tematycznie zróżnicowany, reprezentujący wszystkie epoki – przedstawia wybrane fakty historii powszechnej oraz historii Polski, zwracając szczególną uwagę na wydarzenia dziejące się na terenie Śląska. Wynika to z miejsca publikowania niniejszego wielotomowego wydawnictwa, redagowanego na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

Idzi PANIC

MARIA WANDA WANATOWICZ